

PREDGOVOR

Hrvatska tehnička enciklopedija (HTE) enciklopedički je projekt Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža (LZMK), koji se razvija u suradnji s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti (HAZU) i Akademijom tehničkih znanosti Hrvatske (HATZ), na temelju protokola o suradnji potpisanoga u rujnu 2014. Poticaj za njegovo pokretanje bila je činjenica da su hrvatska tehnička baština, povijest i današnji dosezi tehnike u Hrvatskoj razmjerno slabo istraženi i obrađeni u literaturi. Cilj je projekta – povezujući znalce i znanstvenike te umrežujući fragmentirane spoznaje i raznovrsne izvore u cjelovitu sintezu – pridonijeti stvaranju spoznaje o bogatoj hrvatskoj tehničkoj baštini.

Hrvatska tehnička enciklopedija nastavak je niza leksikografskih djela LZMK-a posvećenih tehnici (*Tehnička enciklopedija*, 1963–97; *Tehnički leksikon*, 2007), a obrađivanjem nacionalne komponente toga područja i njihova nadopuna.

Enciklopedija je oblikovana kao usporedno mrežno i tiskano izdanje, po čemu je prvijenac na ovim prostorima. Mrežno izdanje *Portal hrvatske tehničke baštine*, obogaćeno dodatnim sadržajima i prednostima novih informacijskih tehnologija, omogućuje interakciju s korisnicima, stoga i stalno obogaćivanje djela novim spoznajama te ažuriranje. Tiskano je izdanje usmjereno korisnicima naklonjenima tradicionalnomu mediju te omogućuje trajnu pohranu ostvarenja ovoga projekta u fizičkom obliku, u javnim i privatnim knjižnicama. Gotovo sedamdesetogodišnja zavodska i višestoljetna svjetska tradicija izdavanja tiskanih enciklopedija u nekim se segmentima rada pokazala podjednako otežavajućom i olakotnom okolnosti, pa je pred uredništvom bio i izazov nalaženja rješenja koja istodobno zadovoljavaju mrežni i tradicionalni oblik.

Hrvatska tehnička enciklopedija uključuje najšire područje tehnike, od znanosti do djelatnosti i proizvoda obrta i industrije, sagledanih iz tehničkoga, ali i iz kulturnopovijesnoga, gospodarskoga, sociološkoga i drugih gledišta. Pod pojmom tehnike podrazumijevaju se sva polja i grane koje prema hrvatskim propisima pripadaju znanstvenomu području tehnike, ali i rubna područja, tj. djelatnosti i discipline koje imaju razvijenu tehničku komponentu, npr. biotehničke znanosti ili pojedini segmenti prirodoslovlja, o koje se tehnika oslanja.

Tiskano izdanje *HTE* planira se u četiri sveska, od kojih će se u svakome obraditi jedna zaokružena tematska cjelina. Pri podjeli na cjeline, većim smo se dijelom vodili tradicijom zagrebačke Tehničke visoke škole, stupom razvoja tehničkih znanosti u Hrvatskoj. Odluka o njezinu osnivanju donesena je 10. XII. 1918., a 1926. prerasla je u Tehnički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, iz kojega su 1956/57. proizišla četiri fakulteta, Arhitektonsko-građevinsko-geodetski, Elektrotehnički, Strojarsko-brodograđevni i Tehnološki fakultet.

Uvjetovano time, kao i pragmatičnim razlozima, prvi svezak obrađuje područja *brodogradnju, pomorstvo, promet, strojarstvo, zrakoplovstvo*; drugi svezak *biokemijsko inženjerstvo, drvenu tehniku, grafičku tehnologiju, kemijsko inženjerstvo, metalurgiju, prehrambenu tehnologiju, poljoprivrednu tehniku, rudarstvo, tekstilnu tehnologiju, zaštitu okoliša*; treći svezak *arhitekturu, građevinarstvo i geodeziju*, a četvrti svezak *elektrotehniku, energetiku, informatiku, mjeriteljstvo, nuklearnu tehniku, računarstvo, temeljne tehničke znanosti i prirodoslovlje*; posljednji će svezak obuhvatiti i opće tehničke pojmove zajedničke svim strukama, opći prikaz razvoja tehnike u pojedinim hrvatskim gradovima i vremenskim razdobljima. Pojedina područja, npr. *vojna ili medicinska tehnika*, bit će obrađena u sklopu drugih struka u različitim svescima.

Pojedini opći tehnički pojmovi obrađuju se u makropedijskim člancima koji donose sintezu niza zasebnih pojmova vezanih uz određeno područje. Neki su članci posvećeni pojedincima, institucijama, poduzećima, udrugama, časopisima koji su važan dio tehničke baštine; kao poveznica pojedinih pojmova s artefaktima dostupnima javnosti sastavljeni su i članci o muzejima u kojima se oni čuvaju.

Uz istaknute Hrvate i osobe hrvatskoga podrijetla obrađuju se i pripadnici drugih naroda rođeni na području današnje Hrvatske, bez obzira na to gdje su živjeli i djelovali, kao i stranci koji su živjeli i djelovali na ovome prostoru, osobe koje su zaokružile svoje životno djelo, ali i još uvijek djelatni suvremenici.

Prvi svezak *Hrvatske tehničke enciklopedije* sadržava 993 članka s približno 2000 ilustracija. Rad na njemu uključio je velik broj stručnjaka iz najšire tehničke zajednice, od znanstvenika do entuzijasta, aktivnih u sustavu znanstvene diseminacije znanja ili pak na društvenim mrežama. Znatan dio članaka napisali su zavodski autori služeći se pouzdanim izvorima.

Hrvatska tehnička enciklopedija namijenjena je najširemu krugu korisnika, od školaraca do svih zainteresiranih za našu tehničku baštinu, pružajući usustavljenu osnovnu informaciju o njezinim ključnim točkama. Vjerujemo, ipak, da će u pojedinim slučajevima biti i poticaj i platforma za daljnja istraživanja toga područja, u kojima je nužan, enciklopedijama svojstven, interdisciplinarni, višeslojan i složen pristup.

Uredništvo